

JAVASLATCSOMAG

**Egy egészséges információs környezet
megteremtésére, valósághűbb tájékozódásra,
tényszerűbb közbeszéd előmozdítására**

2026. május 21.

Tartalomjegyzék

Helyzetelemzés, bevezetés	4
1. Kutatás	6
1.1 Rendszerszintű és rendszeres elemzések	6
2. Platformokkal kapcsolatos intézkedések	7
2.1 Piaci összefogás a platformokkal szembeni alkufolyamatokban	7
2.2 A digitális teret monopolizáló technológiai vállalatok dezinformációs és manipulációs hatalmának visszaszorítása	7
2.3 A digitális szolgáltatási koordinátor proaktív fellépése	8
2.4 Online hirdetések átláthatóságáról szóló hatóság kijelölése	8
3. Médiarendszer és médiaszabályozás	8
3.1 A médiapiac működésének helyreállítása	8
3.2 Az újságírók biztonságának és az információhoz való hozzájutásának garantálása	9
3.3 Jól működő, tisztességes közszolgálati média	9
3.4 A digitális ökoszisztéma szabályozási kihívásait hatékonyan és tisztességesen kezelni képes hatósági struktúra	9
3.5 A médiarendszer szempontjából releváns európai jogszabályok implementálása	10
3.6 Zöld lámpa az Európai Unió médiatámogatásainak	10
4. Dezinformáció, téves információk és áltudományok elleni társadalmi ellenállóképesség erősítése, felelős AI-használat	10
4.1 Fel kell venni a küzdelmet a hibrid hadviseléssel és a külföldi információs befolyásolási műveletekkel szemben	10
4.2 Össze kell hangolni az állami és a civil erőfeszítéseket az információs műveletek és a dezinformáció elleni küzdelem során	11

4.3 Az orosz dezinformáció okozta károk hatásainak semlegesítésére van szükség	11
4.4 generatív AI átlátható és tisztességes használata	12
5. Minőségi médiaoktatás intézményi feltételei – a kritikai médiaműveltség fejlesztése	12
5.1 A közoktatásba és a felsőoktatásba kerüljön be kiemelt témakörként a kritikai médiaműveltség fejlesztése	12
5.2 Pedagógusképzés, továbbképzés	13
5.3 Intézményesített koordináció a tudatos médiahasználatért.....	13
5.4 Áltudományokkal és az információmanipulációval szembeni ellenállás fejlesztése	13
5.5 A közmédia szerepe az információs műveltség fejlesztésében	14
5.6 Újságíróképzés	15
5.7 Politikai kommunikáció gyermekvédelmi szempontja.....	15

Helyzetelemzés, bevezetés

Magyarországon az elmúlt tizenhat évben intézményes, államilag szponzorált dezinformációs kampányok zajlottak. A magyar állam fegyverként használta a (dez)információt a saját állampolgáraival szemben. A „közmedia” a [dezinformációs kampányok zászlóshajójává vált](#).

A magyar információs környezet elmúlt tizenhat éves torzulásának egyértelmű és mérhető hatása van a közvéleményre. A különböző közvélemény-kutatások – többek között [a Mérték Médiaelemző Műhely](#), [a Dimenzió Alapítvány](#), [a Political Capital Institute](#), [a 21 Kutatóközpont](#), az [Eurobarometer](#) és más kutatóintézetek felmérései – tartós bizalomvesztést, polarizációt, az összeesküvés-elméletek és dezinformációs narratívák terjedését, valamint az intézményi bizalom súlyos és tartós sérülését mutatják. A dezinformációs kampányok erősítették a [félelmi reflexeket](#), az előítéletességet és a szorongást.

A magyar társadalomban emellett – és ez nem kizárólag a politikai kampányok következménye – [nemzetközi összehasonlításban is jelentős](#) az áltudományos nézetekre, összeesküvés-elméletekre és tudományellenes narratívákra való fogékonyság. Számos hazai és nemzetközi kutatás rámutat arra, hogy a lakosság jelentős része bizonytalan a tudományos konszenzus megítélésében, és [nyitott a konspirációs magyarázatokra, az áltudományos elméletekre és az alternatív gyógyászatra](#). Magyarországon az EU-átlagnál magasabb az alternatív, tudományosan nem igazolt állítások elfogadottsága. Ez a jelenség részben összefügg az intézményi bizalom alacsony szintjével, a kritikai információfeldolgozás hiányosságaival, valamint a polarizált és fragmentált információs környezettel.

A médiaszabadság csökkenése, a médiapluralizmus szűkülése és az állami kommunikáció dominanciája jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a polgárok egy része korlátozott és torzított információs környezetben hozza meg politikai döntéseit.

Egy olyan információs környezetben, amelyben államilag finanszírozott dezinformáció mérgezi a közbeszédet, megnehezül a tudatos médiahasználatra nevelés, a médiaoktatás is. A nemzetközi kutatások alapján a magyar gyerekek digitális szövegértése nagymértékben azon múlik, hova születnek, milyen családi környezetben nevelkednek. A 2023-ban megjelent [Nemzetközi Számítógépes és Információs Műveltségi felmérés](#) (ICILS 2023) – amely az általános iskola végén vizsgálta a diákok digitális kompetenciáit és szövegértését – szerint Magyarország esetén különösen kirívó, hogy milyen kevéssé használják a diákok a digitális technológiát iskolai feladatokra. Az iskolán kívül viszont jellemzően nem tanulási célból töltenek rengeteg időt a digitális térben. A diákok digitális szövegértésének felmérése

alapján kétharmaduk digitális analfabéta, nem képes azonosítani például a digitális kommunikációban előforduló csalások jellemzőit, és komoly nehézségei vannak a közösségi médiában megjelenő tartalmak megbízhatóságának vizsgálatával is. Ezt támasztja alá az OECD PISA 2022 vizsgálata is, amely alapján a magyar diákok szövegértési és információértelmezési teljesítménye romló tendenciát mutat, különösen az online információk kritikai értékelését igénylő feladatok esetében. Hazai és nemzetközi elemzések szerint a médiatudatosság fejlesztése Magyarországon továbbra is széttagolt és rendszerszinten alulintézményesített.

Ezek a hatások nem visszafordíthatatlanok, ugyanakkor nem is tűnnek el automatikusan egy kormányváltás következtében. Az információs környezet problémái nem kezelhetők pusztán egy politikai váltással, spontán társadalmi alkalmazkodással vagy piaci önkorrekcióval. Intézményes válaszokra van szükség a mediaszabályozás, a médiapluralizmus védelme, valamint a médiaműveltséget és kritikai információfeldolgozást fejlesztő oktatási programok területén. Az előző kormány által [kiépített információs autokráciában](#) az információt a hazai és nemzetközi politikai szereplők fegyverként alkalmazták a magyar állampolgárokkal szemben. A dezinformációval szembeni ellenállás erősítése így egyszerre demokratikus, társadalmi kohéziós és nemzetbiztonsági kérdés.

Jelen javaslatcsomag célja olyan tagállami szinten is végrehajtható, minőségibb információs környezet megteremtésére irányuló szakpolitikai javaslatok megfogalmazása, amelyek elősegítik az európai uniós szabályozások hatékonyabb érvényesítését, valamint csökkentik az implementáció és jogalkalmazás során felmerülő adminisztratív és politikai akadályokat.

Fontos előfeltevésként kezeljük ugyanakkor, hogy az állam szerepe nem minden szabályozási és társadalmi területen azonos mértékű vagy természetű. A javaslatok ezért differenciált megközelítést alkalmaznak: bizonyos területeken erősebb állami koordinációt és intézményi garanciákat tartanak szükségesnek, míg más esetekben a civil társadalom, a piaci szereplők, az oktatási intézmények vagy a nemzetközi együttműködések megerősítését helyezik előtérbe. Fontos továbbá hangsúlyozni, hogy javaslataink alapvetően abból a – demokratikus – alapfeltevésből indulnak ki, hogy az állampolgárok nem pusztán a dezinformáció és manipuláció passzív elszenvetői, hanem a demokratikus nyilvánosság aktív és kompetens szereplői. Megközelítésünk ezért nem paternalista vagy kizárólag restriktív logikára épül, hanem az állampolgárok partnerként való kezelésére, információs önrendelkezésük és kritikai kompetenciáik megerősítésére. A demokratikus ellenállóképesség hosszú távon nem elsősorban tiltásokkal vagy cenzúrával, hanem transzparenciával,

médiatudatossággal, részvételi szemlélettel és a társadalmi bizalom erősítésével növelhető.

A cél nem az, hogy az állam „helyesen gondolkodó” polgárokat formáljon, hanem hogy olyan információs és oktatási környezetet teremtsen, amelyben az állampolgárok képesek autonóm módon eligazodni a manipulációval, a dezinformációval és az áltudományos tartalmakkal telített digitális térben.

Javaslatainkat az alábbi területeken fogalmazzuk meg:

1. Kutatás
2. Platformokkal kapcsolatos intézkedések
3. Médiarendszer és médiaszabályozás
4. Dezinformáció, téves információk és áltudományok elleni társadalmi ellenállóképesség erősítése, felelős AI-használat
5. Minőségi médiaoktatás intézményi feltételei – a kritikai médiaműveltség fejlesztése

1. Kutatás

1.1 RENDSZERSZINTŰ ÉS RENDSZERES ELEMZÉSEK

A mediaszabadság, a médiapluralizmus, a dezinformáció elleni fellépés és a médiatudatosság fejlesztése érdekében Magyarországon átfogóbb, hosszú távú és interdiszciplináris kutatási programokra lenne szükség. Kiemelten fontos lenne a médiatulajdonosi koncentráció, az állami hirdetési piac torzító hatásai és az információshoz való hozzáférés egyenlőtlenségeinek rendszeres, adatvezérelt monitorozása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű régiókban élő és digitálisan sérülékeny társadalmi csoportokra.

Emellett szükség lenne olyan empirikus kutatásokra, amelyek feltárják a dezinformációs narratívák terjedési mechanizmusait, valamint a digitális csalások, az adathalászat és a szándékos megtévesztésen alapuló egyéb visszaélések működési logikáját, amelyek közvetlen veszélyt jelentenek a felhasználók anyagi biztonságára, egészségére és személyes adatainak védelmére.

Ugyancsak vizsgálni kell az online platformok (pl. YouTube, Facebook, TikTok) ajánló algoritmusainak szerepét, valamint az összeesküvés-elméletek, áltudományos tartalmak elterjedtségét és társadalmi befogadásának pszichológiai-szociológiai háttértényezőit.

A médiatudatosság területén különösen hiányoznak azok a longitudinális és hatásvizsgálati kutatások, amelyek mérni tudnák az oktatási és civil programok eredményességét a kritikai gondolkodás, a forrásértékelés és a digitális állampolgári kompetenciák fejlesztésében.

Elengedhetetlen lenne továbbá a generatív mesterséges intelligencia társadalmi recepciójának vizsgálata: a technológiával kapcsolatos lakossági félelmek, várakozások és attitűdök, valamint a gyakorlati tapasztalatok feltérképezése alapvető bemenetet szolgáltatna az AI-hoz kapcsolódó szakpolitikai döntések megalapozásához, valamint az elindított kezdeményezések eredményességének és társadalmi hatásainak monitorozásához.

Indokolt lenne továbbá nemzetközi összehasonlításra alkalmas indikátorrendszerek és nyílt kutatási infrastruktúrák kialakítása is, amelyek elősegíthetik az európai uniós szabályozások és szakpolitikai beavatkozások hatékonyságának értékelését.

2. Platformokkal kapcsolatos intézkedések

2.1 PIACI ÖSSZEFOGÁS A PLATFORMOKKAL SZEMBENI ALKUFOLYAMATOKBAN

Az Európai Unió szerzői jogi szabályozása ugyan biztosítja a kiadók számára, hogy jogdíjat kérjenek az online platformoktól, Magyarországon azonban ez nem a médiapiaci szereplők összefogásával, hanem az egyes tartalomszolgáltatók és a platformok közötti különalkukban valósult meg. Ez sem nem hatékony, sem nem átlátható. Azon túl, hogy a piaci szereplők maguk is elmozdulnak az együttműködés irányába, a jogalkotó ezt szabályozási megoldásokkal is ösztönözheti, akár a kötelező közös jogkezelést előírva.

2.2 A DIGITÁLIS TERET MONOPOLIZÁLÓ TECHNOLÓGIAI VÁLLALATOK DEZINFORMÁCIÓS ÉS MANIPULÁCIÓS HATALMÁNAK VISSZASZORÍTÁSA

A nagy technológiai platformok demokratikus nyilvánosság felett gyakorolt aránytalan befolyásának visszaszorítása érdekében nem elegendő új szabályok megalkotása: a már meglévő európai uniós jogszabályokat is következetesen és hatékonyan végre kell hajtani. Emellett ösztönözni szükséges az emberközpontú, a demokratikus értékeket és a felhasználói autonómiát előtérbe helyező technológiai megoldásokat, valamint ki kell kényszeríteni a platformok működésének a jelenleginél lényegesen szélesebb körű átláthatóságát – különösen az ajánlórendszerek, a politikai hirdetések, az algoritmikus tartalompriorizálás és a dezinformációs kockázatok kezelése terén. Ennek jelenleg legfontosabb európai szabályozási eszköze az Digital Services Act

(DSA), amely 2022 novemberében lépett hatályba, és először teremtett lehetőséget arra, hogy az Európai Unió rendszerszintű kötelezettségeket írjon elő a legnagyobb online platformok számára az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a társadalmi kockázatok mérséklése érdekében.

2.3 A DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁSI KOORDINÁTOR PROAKTÍV FELLÉPÉSE

A magyarországi digitális szolgáltatási koordinátor jelenleg a feladatai formális teljesítésére fókuszál. Sem európai szinten, sem a hazai felhasználók, sem a platformok irányában nem mutat olyan proaktív, szakpolitikai cselekvést, amelyek a hazai piaci és fogyasztói érdekek hatékonyabb érvényesülését segítenék. Ezen a szerepfelfogás újragondolásával változtatni lehet.

2.4 ONLINE HIRDETÉSEK ÁTLÁTHATÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ HATÓSÁG KIJELÖLÉSE

Haladéktalanul ki kell jelölni a politikai hirdetések átláthatóságáról és célzásáról szóló uniós rendelet (Transparency and Targeting of Political Advertising – TTPA) hazai végrehajtásáért felelős független hatóságot, valamint biztosítani kell annak megfelelő jogköreit, szakmai kapacitását és politikai autonómiáját. Magyarországon jelenleg nincs olyan kijelölt intézmény, amely érdemben kivizsgálhatná, monitorozhatná és szankcionálhatná a hazai vagy külföldi eredetű, manipulatív vagy koordinált politikai hirdetési kampányokat, különösen a digitális platformokon. Ez a szabályozási és intézményi hiányosság súlyos nemzetbiztonsági és demokratikus kockázatot jelent, mivel lehetőséget teremt külföldi állami vagy államközeli szereplők számára a magyar politikai folyamatok befolyásolására.

3. Médiarendszer és médiaszabályozás

3.1 A MÉDIAPIAC MŰKÖDÉSÉNEK HELYREÁLLÍTÁSA

Az elmúlt másfél évtized szisztematikus állami beavatkozása a tulajdonosi viszonyok átalakításától az állami reklámköltségek elosztásáig piactorzító hatással járt. Ez versenyhátrányba hozta a független médiumokat, a szervezeti erőforrások aránytalanul nagy része ment el a mindennapi túlélésre. Olyan médiarendszer kereteinek kialakítása lenne kívánatos, amelyben a szereplők tisztességes piaci körülmények között versenyezhetnek, a médiavállalatok követhetik a saját stratégiai céljaikat. Ez önmagában is hozzájárul a minőségi, megbízható tájékoztatáshoz, és nehezíti a dezinformációs ökoszisztéma működését.

3.2 AZ ÚJSÁGÍRÓK BIZTONSÁGÁNAK ÉS AZ INFORMÁCIÓHOZ VALÓ HOZZÁJUTÁSÁNAK GARANTÁLÁSA

Az elmúlt években a korábbi kormánypárt változatos eszközökkel akadályozta az újságírói munkát; nehezítette az információhoz való hozzáférést, lejárató anyagokat közöltek újságírókról és szerkesztőségekről, illegális eszközökkel megfigyeltek újságírókat. Ahhoz, hogy a média magas színvonalon elláthassa a feladatát, eredményesen felléphessen a dezinformáció ellen, szükség van a nyugodt munkavégzésre. Olyan médiakörnyezet megteremtése lenne a cél, amelyben az újságírók a szakma szabályai szerint végezhetik a munkájukat. A sajtónyilvános eseményekre és sajtótájékoztatókra szóló meghívások nem lehetnek diszkriminatívak, a kormány tagjainak a sokszínű sajtó rendelkezésére kell állniuk, az állami intézményeknek pedig kötelességük érdemben reagálni az újságírói megkeresésekre. Emellett a közérdekű adatokhoz való hozzáférést egyszerűbbé és átláthatóbbá kell tenni, a döntés-előkészítő adatok titkosságát pedig a lehető legszűkebb körre kell korlátozni.

3.3 JÓL MŰKÖDŐ, TISZTESSÉGES KÖZSZOLGÁLATI MÉDIA

Jól működő demokráciákban a közszolgálati média a dezinformáció elleni küzdelem egyik legfontosabb szereplője: ismertsége, társadalmi presztízse alkalmassá teszi arra, hogy a megbízható hírszolgáltatás szimbóluma legyen. Magyarországon a közszolgálat elveszítette társadalmi megbecsültségét, de feltétlenül törekedni kell egy olyan közmédia létrehozására, amely képes megfelelni a megbízható, hiteles, pártatlan és minőségi tájékoztatás elvárásainak. Amennyiben van egy mindenki által elérhető és a funkcióját ellátni képes közmédia, az önmagában is nehezíti a dezinformáció terjedését.

3.4 A DIGITÁLIS ÖKOSZISZTÉMA SZABÁLYOZÁSI KIHÍVÁSAIT HATÉKONYAN ÉS TISZTESSÉGESEN KEZELNI KÉPES HATÓSÁGI STRUKTÚRA

A digitális szolgáltatások a fizikai hálózatoktól a mesterségesintelligencia-rendszerekig igen széles ökoszisztémát fednek le. Ennek hatékony kezelése európai szinten is elismert és legitim, független, szakmailag felkészült és kooperatív szabályozó hatóságokat feltételez. A versenyhatóság, a médiahatóság, a hírközléssel, a platformokkal és az AI-jal foglalkozó hatóságok közötti koordináció formáit ki kell alakítani.

3.5 A MÉDIARENSZER SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS EURÓPAI JOGSZABÁLYOK IMPLEMENTÁLÁSA

Az egészséges és jól működő médiarendszer szempontjából nemcsak a magyar szabályozási környezet újragondolására van szükség, hanem egyben a releváns európai szabályok implementálására is. Végre kell hajtani a European Media Freedom Act (EMFA), az Audiovisual Media Service Directive (AVMSD), az Anti-SLAPP Directive, a Whistleblower Protection Directive, a Transparency and Targeting of Political Advertising (TTPA) szabályozás, az Article 85 of the General Data Protection Regulation (GDPR) magyarországi implementációját és az az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítéleteit.

3.6 ZÖLD LÁMPA AZ EURÓPAI UNIÓ MÉDIATÁMOGATÁSAINAK

A következő években az Európai Unió várhatóan jelentős forrásokat allokál médiatámogatásokra az AgoraEU keretein belül, illetve várhatóan megmaradnak a dedikáltan a dezinformáció elleni küzdelmet támogató programok. Fontos, hogy a magyar kormány ne akadályozza ezeknek a programoknak az elfogadását, és a kormány kommunikációjában ne jelenjen meg az a narratíva, ami lejáratná vagy megbélyegezné az uniós támogatásokra pályázó médiacégeket.

4. Dezinformáció, téves információk és áltudományok elleni társadalmi ellenállóképesség erősítése, felelős AI-használat

4.1 FEL KELL VENNI A KÜZDELMET A HIBRID HADVISELÉssel ÉS A KÜLFÖLDI INFORMÁCIÓS BEFOLYÁSOLÁSI MŰVELETEKkel szemben

Ahogy a többi uniós tagállamnak, úgy Magyarországnak is aktív lépéseket kell tennie az információs tér pluralitásának és integritásának megőrzése, valamint a külföldi rosszindulatú – elsősorban, de nem kizárólag orosz – dezinformációs és befolyásolási műveletek hatásának csökkentése érdekében. Ennek részeként indokolt lenne egy a hibrid fenyegetések azonosítására, elemzésére és társadalmi kommunikációjára szakosodott önálló kormányzati intézmény létrehozása, a svéd [Psychological Defence Agency](#) mintájára. A „whole of society” elven alapuló svéd modell különösen azért releváns, mert nem kizárólag biztonságpolitikai vagy titkosszolgálati megközelítésben kezeli a hibrid fenyegetéseket, hanem a demokratikus ellenállóképesség, a társadalmi bizalom és a médiatudatosság megerősítését is központi elemnek tekinti.

A 2022-ben létrehozott svéd intézmény feladata a külföldi információs befolyásolási műveletek és dezinformációs kampányok monitorozása, az állami és társadalmi

szereplők közötti koordináció erősítése, valamint a lakosság rezilienciájának fejlesztése. Az intézmény rendszeres jelentésekkel, elemzésekkel és nyilvános tájékoztatással hívja fel a figyelmet a demokratikus nyilvánosságot érő fenyegetésekre, miközben együttműködik önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel és a médiával is.

4.2 ÖSSZE KELL HANGOLNI AZ ÁLLAMI ÉS A CIVIL ERŐFESZÍTÉSEKET AZ INFORMÁCIÓS MŰVELETEK ÉS A DEZINFORMÁCIÓ ELLENI KÜZDELEM SORÁN

A dezinformációval és külföldi információs műveletekkel szembeni hatékony fellépés érdekében elengedhetetlen az állami intézmények, a kutatói szféra, a civil szervezetek és a média közötti együttműködés megerősítése. Ehhez jó nemzetközi mintát nyújtanak az ukrán, illetve a tajvani együttműködések a dezinformáció elleni küzdelemben.

A demokratikus ellenállóképesség növelésének alapfeltétele, hogy az állam ne szolgáljon maga is a manipuláció és a félrevezető kommunikáció forrásaként; ezért véget kell vetni a kormányzati szereplők és kormányközeli médiahálózatok által folytatott dezinformációs kampányoknak, amelyek aláássák a közbizalmat és erősítik a káros tévhiteket. Ezzel párhuzamosan intézményesíteni szükséges az információáramlást és a szakmai koordinációt a hatóságok, kutatók és civil szervezetek között, különösen a dezinformációs narratívák és külföldi befolyásolási műveletek korai azonosítása érdekében.

4.3 AZ OROSZ DEZINFORMÁCIÓ OKOZTA KÁROK HATÁSAINAK SEMLEGESÍTÉSÉRE VAN SZÜKSÉG

Az ukránellenes, Nyugat-ellenes és euroatlanti szövetségi rendszereket delegitimáló kommunikáció visszaszorítása nemcsak demokratikus és társadalmi, hanem nemzetbiztonsági érdek is. Az elmúlt években a hazai „közmedia” és több kormányközeli kommunikációs csatorna is jelentős szerepet játszott olyan [geopolitikai dezinformációs narratívák terjesztésében](#), amelyek relativizálták az orosz agressziót, erősítették az Európai Unióval és a NATO-val szembeni bizalmatlanságot, illetve összemosták a nyugati integrációt a nemzeti szuverenitás elvesztésének hamis narratívájával. Nemzetközi összehasonlító kutatások szerint ennek következtében Magyarországon [régión szinten is kiemelkedően magas](#) az oroszbarát összeesküvés-elméletek és Kreml-kompatibilis narratívák társadalmi elfogadottsága. Ez a kommunikációs környezet hosszú távon gyengíti a társadalmi kohéziót, csökkenti az intézményi bizalmat, valamint sérülékenyebbé teszi az országot a külföldi információs befolyásolási műveletekkel szemben.

4.4 GENERATÍV AI ÁTLÁTHATÓ ÉS TISZTESSÉGES HASZNÁLATA

A generatív mesterséges intelligencia gyors terjedése alapvetően alakítja át a demokratikus nyilvánosság működését. Az AI-alapú tartalomelőállítás nem pusztán technológiai kérdés, hanem a demokratikus integritást érintő kockázat is: a mesterségesen előállított vagy manipulált tartalmak alkalmasak lehetnek a választási folyamatok torzítására, a közbizalom aláásására, a politikai polarizáció fokozására vagy akár egészségügyi és biztonsági dezinformáció terjesztésére. Ezért a média, az influenszerek, a politikai szereplők és az állami intézmények számára egyaránt szükségessé válik világos etikai és szakmai normák kialakítása az AI-rendszerek átlátható és felelős használatáról. Különösen fontos a politikai elit és az állami szereplők önkorlátozása: a politikusoknak, pártoknak, kormányzati szervezeteknek és közpénzből működő médiának tartózkodniuk kell a manipulatív, megtévesztő vagy társadalmi károkozásra alkalmas AI-generált tartalmak – például deepfake videók – használatától.

Alapvető követelmény az AI által generált vagy jelentős mértékben manipulált tartalmak egyértelmű és jól látható megjelölése, függetlenül attól, hogy a módosítás a tartalom mely részét érinti vagy milyen célt szolgál. Ugyanez vonatkozik a megosztott tartalmakra is: a médiaszereplőknek és a közéleti véleményformálóknak kötelességük ellenőrizni, hogy az általuk továbbterjesztett manipulált videók, képek vagy hanganyagok megfelelő jelöléssel rendelkeznek-e.

5. Minőségi médiaoktatás intézményi feltételei – a kritikai médiaműveltség fejlesztése

5.1 A KÖZOKTATÁSBA ÉS A FELSŐOKTATÁSBA KERÜLJÖN BE KIEMELT TÉMAKÖRKÉNT A KRITIKAI MÉDIAMŰVELTSÉG FEJLESZTÉSE

A kritikai médiaműveltség fejlesztésének alapfeltétele a kritikai gondolkodást és a médiatudatosság hatékony fejlesztését célul kitűző oktatási rendszer.

A kritikai médiaműveltség ernyőfogalma alá a médiaműveltség azon területei tartoznak, amely az információ megbízhatóságának és hitelességének megítéléséhez szükségesek. A kritikai médiaműveltség fejlesztését megvalósító formális és informális oktatási programok, oktatási anyagok megalkotása során érdemes sorvezetőként használni az EDMO [*Irányelvek a hatékony médiaműveltség programokhoz*](#) című anyagát. Ennek jegyében a különböző oktatási programok tervezésénél figyelembe kell venni az életkori, szociokulturális és digitális kompetenciaszintek közötti különbségeket, illetve a célcsoport igényeit.

A tananyag kialakításánál kulcsfontosságú a gyakorlatorientáltság. Valós médiatartalmak használatával, szimulált helyzetgyakorlatokkal, esettanulmányok feldolgozásával segíthetjük elő a készségek fejlesztését. A programoknak továbbá biztosítaniuk kell az inkluzivitást és a hozzáférhetőséget, hogy a különböző társadalmi háttérű, képességű és hozzáféréssel rendelkező tanulók számára egyaránt elérhetőek és értelmezhetőek legyenek.

A programok kialakítása során szükséges a konzultáció a médiaműveltség területén aktív szervezetekkel, illetve az érintett társadalomtudományok, a pedagógia folyamatosan frissülő kutatási eredményeinek figyelemmel kísérése, beépítése.

5.2 PEDAGÓGUSKÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS

A pedagógusképzésbe önálló elemként kell bekerülnie a kritikai médiaműveltség fejlesztésének, valamint a pedagógusok továbbképzésében is hangsúlyos helyet kell kapniuk az EDMO már hivatkozott anyagában megfogalmazott irányelveknek.

5.3 INTÉZMÉNYESÍTETT KOORDINÁCIÓ A TUDATOS MÉDIAHASZNÁLATÉRT

A kormányzati struktúrában érintett minisztériumok (Oktatási és Gyermekügyi Minisztérium, Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium, Szociális és Családügyi Minisztérium, Egészségügyi Minisztérium), az NMHH, valamint a feljebb javasolt hibrid fenyegetésekkel szembeni intézet bevonásával készüljön nemzeti stratégia a tudatos médiahasználat és a kritikai médiaműveltség össztársadalmi fejlesztésének programjáról és megvalósításáról. A stratégia kidolgozása keretében alakítsanak ki a finn [National Audiovisual Institute \(KAVI\)](#) mintájára egy olyan állami szervezet, amely a stratégiában foglaltak megvalósítását koordinálja.

5.4 ÁLTUDOMÁNYOKKAL ÉS AZ INFORMÁCIÓMANIPULÁCIÓVAL SZEMBENI ELLENÁLLÁS FEJLESZTÉSE

A tudományos ismeretek oktatásában és az ismeretterjesztésben olyan fordulatra van szükség, amely a lexikálistudás-átadás helyett nagyobb hangsúlyt helyez a kritikai gondolkodásra, a tudományos módszertan megértésére, a forráskritikára és a digitális médiatudatosság fejlesztésére.

A közoktatásban és a pedagógusképzésben rendszerszinten kell megjeleníteni az információértékelési készségeket, az algoritmikus médiakörnyezet működésének, valamint az áltudományos és manipulációs kommunikáció felismerésének oktatását. Különösen fontos lenne, hogy a diákok és az állampolgárok ne pusztán „kész tudományos igazságokat” sajátítsanak el, hanem megértsék a tudományos bizonyítás, a bizonytalanságkezelés és a szakértői konszenzus működését is, mivel a kutatások

szerint a tudományos tekintélyekbe vetett kritikátlan bizalom önmagában sérülékennyé teheti az egyéneket az áltudományos manipulációval szemben.

Ezért kellene alkalmazni az előzetes cáfolaton alapuló (prebunking) megközelítéseket is: a diákokat kontrollált pedagógiai környezetben kell megismertetni a manipulációs technikákkal, az álhírek és áltudományos érvelések tipikus mintázataival, hogy később ellenállóbbá váljanak ezekkel szemben. Nemzetközi és hazai kísérleti kutatások egyaránt azt mutatják, hogy az interaktív, játékos módszerek – például a dezinformációs stratégiákat szimuláló online játékok – hatékonyan fejlesztik a manipuláció felismerésének képességét, és csökkentik a hamis információk meggyőző erejét. Különösen [hatékonyak](#) azok a beavatkozások, amelyek nem passzív befogadóként kezelik a résztvevőket, hanem „empowerment” jelleggel szakértői szerepbe helyezik őket: amikor a résztvevők maguk azonosítják és elemzik a manipulációs technikákat, vagy akár szimulált dezinformációs tartalmak létrehozásán keresztül értik meg azok működését, ellenállóbbá válnak a későbbi manipulációval szemben.

5.5 A KÖZMÉDIA SZEREPE AZ INFORMÁCIÓS MŰVELTSÉG FEJLESZTÉSÉBEN

A közszolgálati média átszervezése során jelenjen meg a közszolgálati feladatok között a gyerekeknek készülő napi minőségi hírműsorgyártás feladata, amely egy az EDMO Irányelvek alapján kialakított szakmai-etikai szabályokra, szerkesztőségi irányelvekre épül.

Ennek keretében a közmédia kiemelt feladata, hogy a gyermek- és ifjúsági célcsoportok számára olyan hírműsorokat és információs tartalmakat biztosítson, amelyek hozzájárulnak a kritikai médiaműveltség alapkompenciáinak fejlesztéséhez. Így a műsoroknak a különböző korosztályok eltérő médiahasználati igényeit és értelmezési kereteit figyelembe véve fejleszteniük kell a gyermekek kritikai gondolkodását és tudatos médiahasználati képességét. Biztosítaniuk kell a befogadhatóságot, érthetőséget, valamint az életkori sajátosságoknak megfelelő nyelvezetet és ábrázolásmódot.

A műsorszerkesztés során a szerkesztési elveknek, forráskezelésnek és tartalom-előállítási folyamatoknak átláthatónak kell lenniük, és lehetővé kell tenniük az utólagos hatásvizsgálatot is. A tartalmaknak alkalmazkodniuk kell a médiakörnyezet gyors változásaihoz, a műsorszerkesztés során a korábbi tapasztalatok folyamatos beépítésére van szükség.

5.6 ÚJSÁGÍRÓKÉPZÉS

A felsőoktatásban megjelenő újságíróképzésben jelenjen meg a kritikai médiaműveltség fejlesztésnek témaköre, különösen a különböző életkorú közönségek számára alkalmas minőségi hírtartalom szempontjainak ismerete. Az újságíróképzésben is jelenjen meg az EDMO Irányelvek témaköre.

5.7 POLITIKAI KOMMUNIKÁCIÓ GYERMEKVÉDELMI SZEMPONTJA

A politikai hirdetésekre vonatkozó szabályok átalakítása során jelenjen meg szempontként a kiskorúak mentális egészségének megfelelő védelmét szolgáló jogi és jogalkalmazási környezet kialakításának szempontja.